

- Development of corpus-informed teaching materials;
- providing with corpora acquired grammars with excerpts from real conversations;
- maintenance with sophisticated and possibly expensive facilities;
- elaboration of suitable methodologies of conversational grammar which are still in their infancy;
- involvement of more complex and non-standard forms for engaging spoken speech into practice.

So, confidently, the dispensation with SE in spoken language, many problems need be solved by materials designers, applied linguists, scholars and educators in practice.

Literature

1. Biber P. Grammar of Spoken and Written English / P. Biber, S. Johansson. – Harlow Essex, England, 2008. – 113 p.
2. Carter R. A. Standard grammars, spoken grammars : Some educational implications / R. A. Carter // In Bex T. and Watts R.J. (Eds) Standard English : The Widening Debate. – 2007. – Issue 63. – P. 16–23.
3. Ruhlemann Chr. Authentic Versus Standard / Chr. Ruhlemann // English Teaching Professional / Cambridge University Press. – July 2008. – Issue 57. – P. 48–49.
4. Ruhlemann Chr. Conversation in Context : A Corpus – driven Approach Continuum / Chr. Ruhlemann. – Munich : Ludwig-Maximilians-University, 2007. – 183 p.
5. Zimmerman L. Standard English in the EFL Classroom / L. Zimmerman // ELT Journal, 2007. – 61/2. – P. 67–73.

Сушко О.

– кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури Донбаського державного педагогічного університету

Ковальова Г.

– кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовної підготовки Донбаської державної машинобудівної академії

УДК 81'373.7:811.161.2

ШЛЯХИ ПРОНИКНЕННЯ ОБРАЗНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ПАРАДИГМУ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ

(на матеріалі службових документів першої половини ХХ ст.)

У пропонованій праці порушено одну із актуальних лінгвістичних проблем щодо виявлення специфіки фразеологізмів, які функціонують в офіційно-ділових текстах.

На матеріалі документів першої половини ХХ ст. подано авторську класифікацію ділових фразеологізмів, а також схарактеризовано особливості фразеологізованих утворень суспільно-політичного дискурсу.

Ключові слова: *фразеологічна одиниця, фразеотворення, офіційно-діловий стиль, стилістичні засоби мови, суспільно-політичний дискурс.*

Сушко О.

– кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка и литературы Донбасского государственного педагогического университета

Ковалёва А.

– кандидат филологических наук, старший преподаватель кафедры языковой подготовки Донбасской государственной машиностроительной академии

ПУТИ ПРОНИКНОВЕНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В ПАРАДИГМУ ОФИЦИАЛЬНО-ДЕЛОВОГО СТИЛЯ

(на материале служебных документов первой половины XX в.)

В данной статье затронута одна из актуальных лингвистических проблем касательно выявления специфики фразеологизмов, которые функционируют в официально-деловых текстах.

На материале документов первой половины XX века сделана авторская классификация деловых фразеологизмов, а также описаны особенности фразеологизированных образований общественно-политического дискурса.

***Ключевые слова:** фразеологическая единица, фразеобразование, официально-деловой стиль, стилистические средства языка, общественно-политический дискурс.*

Syshko O.

– Candidate of Science (Linguistics), Associate Professor, Ukrainian Language and Literature Department, Donbas State Teachers' Training University

Kovalova A.

– Candidate of Science (Linguistics), Senior Lecturer, Language Training Department, Donbas State Engineering Academy

WAYS OF PENETRATION FIGURATIVE IDIOMS IN THE PARADIGM OF OFFICIAL-BUSINESS STYLE

(based on official documents of the first half of the twentieth century)

This article discusses one of the problems concerning the specificity of detection of phraseological units that operate in official and business texts.

On the material documents the first half of the Twentieth Century author proposed classification frazeologizmov business, and describes the use of phraseological oobennosti formations of social and political discourse.

***Key words:** phraseological units, frazeoobrazovanie officially-business style, stylistic means of language, socio-political discourse.*

Постановка проблеми. Фразеологія офіційно-ділового стилю на матеріалі службових документів I пол. XX ст.. не має свого остаточного вивчення в новітніх наукових студіях. Кожна розвинена національна мова має цілу систему лінгвістичних одиниць і категорій, які утворюють специфічні групи за певним типом відтінків.

Це можуть бути комплекси високі, нейтральні, фамільярні, знижені, грубі, офіційні, які потребують усебічного наукового вивчення, зокрема, у парадигмі офіційно-ділового стилю української мови.

Аналіз останніх досліджень. Стилістична структура мови привертала й привертає увагу як вітчизняних (Я. А. Баран, В. М. Білоноженко, О. М. Григораш, О. М. Данилевська, Л. І. Мацько, О. І. Сушко та ін.), так і зарубіжних дослідників (В. В. Виноградов, О. В. Кунін, М. О. Федосов та ін.). Помітний інтерес учених викликають способи добору, поєднання та використання мовних одиниць із метою створення окремого стилістичного колориту в проєкції на мету, завдання, ситуацію спілкування, рольові та соціальні кваліфікації його учасників.

Поняття стилю в лінгвістиці органічно пов'язується з функціональним аспектом мови, а тому, погоджуючись із думкою М. П. Брандес, говоримо, що мовні стилі є своєрідними “жанровими стилями окремих галузей діяльності людини та комунікації” [4, с. 16].

У пропонованій розвідці приділено увагу особливостям функціонування емоційно-експресивних фразеологічних одиниць у текстовій структурі службових документів першої половини ХХ ст.

Метою нашої праці є виявлення основних шляхів проникнення фразеологізмів у зміст офіційно-ділового тексту. Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію таких **завдань**:

– описати можливість проникнення мовної образності в текст службового документа;

– з'ясувати роль образних фразеологічних одиниць у смислового навантаженні тексту документа.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфіка офіційно-ділового стилю полягає, зокрема, у тому, що він має власну мовно-композиційну структуру, яка передбачає використання відповідних до тих чи тих жанрів комунікації виражальних засобів, що регламентують спектр суспільної діяльності.

Фразеологічні одиниці, які є релевантними в офіційно-діловому стилі, розглядають як окремі загальноприйняті стандартизовані мовні формули, а деякі дослідники (В. М. Богуславський, А. А. Нелюба та ін.) розглядають їх поза фразеологічною системою мови. Особливість фразеологізмів офіційно-ділового стилю в першу чергу полягає в їх нейтральності з погляду емоційно-експресивного забарвлення, оскільки вони переважно належать до книжних одиниць, які вирізняються емоційною сухістю й властиві переважно писемному мовленню.

Оскільки офіційно-діловий стиль української мови тривалий час розвивався як жанр юридично-ділової літератури, а його роль як засобу комунікації в офіційній надбудовній сфері суспільних відносин

почала активно зростати лише в період УНР й досягла своєї вагомості у зв'язку з проголошенням України незалежною державою та наданням українській мові статусу державної, його фразеологічна організація продовжує перебувати в стадії розвитку.

Особливо активно розвивається система функціонування образних фразеологічних одиниць у службовій документації, що, зокрема, сприяє формуванню певних світоглядних стереотипів, які закріплюються у свідомості, відображаючи усталеність людського буття.

Проникнення емоційно-експресивних мовних формул у текст офіційного документа відбувається, за нашими спостереженнями, по-перше, шляхом залучення до його структури фразеологізованих утворень суспільно-політичного дискурсу, по-друге, – використанням фразеологізмів-евфемізмів.

Фразеотворення в парадигмі офіційно-ділового стилю української мови – багатоаспектна мовна діяльність, спрямована, зокрема, на одвічне прагнення народу до збереження власної національної ідентичності, тому цілком закономірно в текстах службових документів, у тому числі й тих, що складені в першій половині ХХ ст., нерідко функціонують фраземи, які завдяки емоційно-експресивній забарвленості вносять у змістову організацію офіційного повідомлення найрізноманітніші конотативні відтінки. У семантиці таких фразеологічних одиниць відзеркалено багатоаспектні сторони життя народу, що дозволило нам виділити кілька семантичних груп:

1. Фразеологізми, у яких відображено прагнення українського народу до незалежності й національної єдності:

-*відчувати своє національне індивідуальне "Я"* (Ми існуємо, ми відчуваємо своє існування і своє індивідуальне національне "Я" [9, с. 69]);

-*порушити моральне почуття нації* (Ми жадаємо свободи всіх віроісповідань, оскільки вони не порушують морального почуття української нації [9, с. 106]).

2. Фразеологічні одиниці, у семантиці яких кодується втрата Україною незалежності:

-*кінець української волі* (Вороги наші з цього приводу почали лякати людей, що тепер, як німці йдуть на Україну, то це кінець української волі [9, с. 85]);

-*повернути загублену державність* (...ледве чи ми знайдемо в історії хоч один приклад, де якийсь народ звільнився би від чужої влади та повернув би загублену державність тільки за допомогою власних сил [9, с. 103]).

3. Фразеологізми суспільно-політичного дискурсу на означення ставлення українців до своїх внутрішніх і зовнішніх сусідів:

-*забути національну нетерпимість* (Директорія гадає, що неукраїнське робітництво забуде національну нетерпимість і щиро прилучиться до...нараду України [9, с. 77]);

-*набути сталої приязні* (Я буду дуже радий, що відносини обох народів, польського та українського...набудуть сталої приязні [9, с. 91]).

4. Фразеологізми, у семантиці яких кодуються думки про майбутнє українського народу:

-*стан монолітного державного тіла* (Лише після відновлення державности настане доба її внутрішнього порядкування та переходу до стану монолітного державного тіла [9, с. 116]);

-*створення суверенного державного організму* (І лише створення суверенного державного організму може забезпечити як найширший культурний розвиток Українського народу [9, с. 117]).

Окрему групу утворюють фразеологізми суспільно-політичного дискурсу, які слугують образними паралелями до лексем, що окреслюють низку делікатних понять із метою прикриття чи пом'якшення непривабливих явищ навколишньої дійсності, ворожих намірів, цинічних думок тощо. У наукових студіях такі одиниці кваліфікують як евфемізми.

Особливий інтерес лінгвістичних досліджень викликають певні теми, що є об'єктом фразеологічної маніфестації. Залучення евфемізмів до тексту службового документа сприяє виявленню широкого діапазону семантико-структурних асоціацій, що є доволі актуальним у період загострення суспільно-політичної кризи. Найчастіше ці вислови функціонують у службових листах, відозвах, універсалах тощо.

Щодо документів аналізованого нами періоду евфемістичні заміники передають, як правило, усю непривабливість ворожого ставлення до України та українців:

-*джерело галабурди* (В Америці кристалізується настрій про необхідність поділу Росії як джерела постійної галабурди, що не дає покою світу [9, с. 74]);

-*злодії в українській коморі* (...український студент Роман Біда засуджений у Львові за те, що посмів наполохати злодіїв в українській коморі [9, с. 82]);

-*індивідум української крові з московською душею* (Міністерство Лизогуба зложено здебільшого з індивідумів української крові з московською душею [9, с. 84]).

У процесі дослідження ми дійшли **висновку**, що попри всю консервативність і сухість офіційно-ділового стилю, у його систему

все-таки можуть проникати емоційно-експресивні фразеологічні одиниці, у першу чергу через маніпулятивну спроможність думки, закладеної в основу тексту службового документа.

У перспективі дослідження – подальше виявлення шляхів проникнення образної фразеології в мовну тканину ділового документа.

Література

1. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова : Фразеологія / Л. Г. Авксентьев. – Харків : Вища школа, 1988. – 134 с.
2. Баран Я. А. Фразеологія у системі мови / Я. А. Баран. – Івано-Франківськ : Лілея–НВ, 1997. – 175 с.
3. Білоноженко В. М. Функціональна та лексикографічна розробка українських фразеологізмів / В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк. – К. : Наукова думка, 1989. – 155 с.
4. Брандес Н. П. Стилистика текста : теоретический курс / Н. П. Брандес. – М. : Прогресс–Традиция ; ИНФРА–М, 2004. – 461 с.
5. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая. – М. : Наука, 1997. – 416 с.
6. Виноградов В. В. Русский язык / В. В. Виноградов. – М. : Высшая школа, 1972. – 614 с.
7. Григораш А. М. Фразеологія и стиль / А. М. Григораш. – К. : Вища школа, 1991. – 139 с.
8. Мурат В. П. Об основных проблемах стилистики / В. П. Мурат. – М. : Издательство Министерства образования СССР, 1971. – 335 с.
9. Сушко О. І. Функціонування фразеологічних одиниць у текстах службових документів першої половини ХХ століття : посібник / О. І. Сушко. – Слов'янськ : Канцлер, 2005. – 96 с.
10. Федосов М. А. Функционально-стилистическая дифференциация русской фразеологии / М. А. Федосов. – Ростов-на-Дону : Издательство Ростовского университета, 1997. – 211 с.